

Олена КУШИНА, редактор

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ДОХОДИ ФІЗОСОБИ ЗА 2019 РІК: ЩО ПРО НЕЇ ПОТРІБНО ЗНАТИ?

Акценти статті:

- що змінилося у формі декларації про майновий стан та доходи фізосіб;
- у які строки треба подати декларацію за 2019 рік;
- хто зобов'язаний подавати таку декларацію,
- коли має сенс зробити це добровільно.

На початку кожного року в деяких громадян виникає:

- **обов'язок** задекларувати свої доходи, отримані торік, і сплатити із цих доходів ПДФО із «доважком» у вигляді військового збору (далі – ВЗ);
- **право** частково повернути собі суму податку, який уже був сплачений за минулий рік.

Про яких громадян і про які доходи йдеться? Про це ви дізнаєтеся з нашої консультації.

Форма – нова

Почнемо з форми, яку платникам податків треба наповнити змістом. Форма – одна для всіх, а зміст, зрозуміло, буде різним.

Форму податкової декларації про майновий стан та доходи затверджено наказом Мінфіну від 02.10.15 р. № 859 (далі – декларація). Діяла ця форма в незмінному вигляді декілька років, але торік наказом Мінфіну від 25.04.19 р. № 177 **була викладена в новій редакції**.

Мінфін розробив також Інструкцію із заповнення декларації (далі – Інструкція). Дана Інструкція була затверджена й надалі викладена в новій редакції тими самими мінфінівськими наказами.

Податківці на своїх сайтах повідомили платників ПДФО і ВЗ, що нову форму декларації потрібно подавати вже починаючи з 1 січня 2020 року. Про це вони написали, наприклад, у повідомленні ГУ ДПС у м. Києві (<https://kyiv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/401704.html>), повідомленні ГУ ДПС у Херсонській області (<https://kherson.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/399955.html>).

Правда, ці повідомлення суперечать вимогам п. 46.6 Податкового кодексу (далі – ПК). Адже після оприлюднення нова форма декларації вперше повинна застосовуватися для складання звітності тільки за наступний податковий період (тобто в цьому випадку – за 2020 рік). Але сперечатися не будемо, це не принципово. Тим більше що до подібних ініціатив податківців платники податків уже звикли...

Адресат та способи подання – усі ті самі, строки – інші

Якщо ви вперше будете звітувати про свої доходи, то перше запитання:

? *До якого саме контролюючого органу слід подавати декларацію?*

Подавати декларацію слід до органу ДПС за податковою адресою фізособи, тобто **за місцем проживання**. Це адреса реєстрації фізособи (прописки).

Але тут можуть бути нюанси. Так, якщо ви:

- були зняті з реєстрації за однією адресою, але ще не встигли зареєструватися за іншою – то декларацію потрібно подавати до контролюючого органу за «старою» податковою адресою (ЗІР, категорія 103.24);
- зареєстровані (прописані) в одному місці, а отримували дохід в іншому – усе одно подавайте декларацію за місцем своєї реєстрації (ЗІР, категорія 103.24).

? *Коли потрібно подати декларацію?*

Згідно з пп. 49.18.4 ПК подати декларацію було потрібно до 1 травня року, що настає за звітним. Проте Закон від 17.03.20 р. № 533-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників

податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» (далі – Закон № 533) доповнив підрозд. 10 розд. XX ПК пунктом 52³. Згідно з цим пунктом вимоги пп. 49.18.4 ПК у 2020 році не застосовуються, річна декларація за 2019 рік подається до 01.07.20 р., тобто **не пізніше 30.06.20 р., це вівторок**.

? *Це загальний строк для всіх фізосіб? Можливо, є якісь винятки?*

Так, є й винятки. Закон № 533 на них не вплинув. Одні з таких винятків стосується тих, хто в 2019 році отримував **іноземні доходи**. Такі фізособи повинні задекларувати іноземний дохід, але мають право зменшити суму податку, розраховану із цих доходів, на суму податку, сплаченого із цього ж доходу за кордоном (якщо з тією країною в Україні є договір про уникнення подвійного оподаткування). Для цього їм знадобляться документи, що підтверджують отримання доходу в такій-то сумі та сплату податку в такій-то сумі (п. 13.4–13.5, абзац перший пп. 170.11.2 ПК). Можливо, до граничного строку подання декларації таких документів у фізособи ще не буде. Тоді їй потрібно подати до контролюючого органу за своєю податковою адресою **заяву про перенесення строку подання декларації до 31.12.20 р.** (абзац другий п. 170.11.2 ПК).

На замітку! Якщо ви отримували іноземні доходи в 2019 році та виявилися в такій ситуації, не забудьте подати заяву!

Можливо, найдуться люди, які не зобов'язані подавати декларацію (тобто в них торік не було доходів, що підлягають декларуванню), але хочуть її подати, **щоб скористатися правом на податкову знижку**. У такому випадку вони можуть подати декларацію до кінця року, **по 31.12.20 р. включно** (пп. 166.1.2 ПК). І **подавати заяву про перенесення строку** подання декларації їм не потрібно. Хоча й затягувати із цим не варто: чим раніше ви подасте декларацію, тим раніше бюджет поверне вам частину сплаченого податку.

? *Яким способом можна подати декларацію до контролюючого органу?*

Ви можете вибрати зручний для себе спосіб подання декларації, а саме (п. 49.3 ПК):

- подати **особисто або через уповноважену особу** (заповнити потрібно два примірники декларації). Щоб кого-небудь уповноважити на подання декларації, потрібно звернутися до нотаріуса за довіреністю (за винятком випадків, коли ПК чітко окреслює коло осіб, зобов'язаних

подавати декларацію від імені платника податків);

- переслати **поштою** з повідомленням про вручення та з описом вкладення (у конверт теж потрібно вкласти два примірники декларації). У цьому випадку декларацію слід надіслати не пізніше ніж за 5 днів до закінчення строку, передбаченого для її подання (п. 49.5 ПК);
- переслати **засобами електронного зв'язку** в електронній формі з дотриманням вимог Закону від 22.05.03 р. № 881-IV «Про електронні документи та електронний документообіг» і Закону від 05.01.17 р. № 2155-VIII «Про електронні довірчі послуги». Це можна зробити не пізніше закінчення останньої години дня, у якій минає строк для подання декларації.

Підказка! Щоб відправити декларацію засобами електронного зв'язку, фізособи можуть скористатися сервісом «Електронний кабінет» на сайті ДПС (<https://cabinet.tax.gov.ua>).

Цей сервіс передбачає часткове автоматичне заповнення декларації на підставі облікових даних платника податків, відомостей про нараховані (виплачені) доходи, наявні у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків, а також відомостей про об'єкти нерухомого (рухомого) майна.

До речі, особи, зареєстровані в цьому реєстрі, можуть отримувати відомості про свої доходи за 2019 рік уже з 22.02.20 р. (див. <https://cabinet.tax.gov.ua/news/9E863F8BA44101EAE0530A502807E22F>).

Так що заповнити й подати декларацію можна, не «виходячи» за межі сайту ДПС.

? *Що потрібно для того, щоб мати можливість подавати електронні декларації?*

Для цього фізособа повинна **отримати кваліфікований електронний підпис** (далі – КЕП).

Видання КЕП є довірчою послугою. Перелік кваліфікованих постачальників електронних довірчих послуг міститься в Довірчому списку (його можна подивитися за посиланням <https://czo.gov.ua/trustedlist>). Одним із таких постачальників є АЦСК інформаційно-довідкового департаменту ДПС (https://acskidd.gov.ua/r_kor).

? *У який строк слід сплатити задекларовані податкові зобов'язання?*

Суми податкових зобов'язань із ПДФО і ВЗ, зазначені в декларації, потрібно було б сплатити до 01.08.20 р. (абзац перший п. 179.7 ПК). Але

згідно із Законом № 533 абзац перший п. 179.7 ПК у 2020 році не застосовується, фізична особа зобов'язана самостійно сплатити суми податкових зобов'язань, зазначені в поданій нею річній декларації за 2019 рік, до 01.10.20 р., тобто **не пізніше 30.09.20 р., це середня.**

Але й тут є **винятки**:

- якщо крайній строк подання декларації фізособою, яка отримувала іноземні доходи, перенесено (див. вище) – то й строк сплати податкових зобов'язань теж потрібно перенести. Правда, ніяких спеціальних правил перенесення строку для цього випадку ПК не встановлює. Логічно орієнтуватися на загальну норму, сформульовану в абзаці першому п. 57.1 ПК, тобто сплатити податкові зобов'язання **протягом 10 календарних днів** (далі – к. д.) **після закінчення крайнього строку для подання декларації**. Із цим згодні й податківці (ЗІР, категорія 103.07);
- якщо після перевірки декларації податковий орган donарахував платникові суму податкових зобов'язань – не варто чекати граничного строку сплати. У такій ситуації слід сплатити ПДФО і ВЗ **протягом 10 к. д. після отримання податкового повідомлення-рішення** (далі – ППР) (абзац перший п. 57.3, абзац другий п. 179.7 ПК). На цьому строку налягають і автори роз'яснення в ЗІР, категорія 103.24. Правда,

законопроект № 1210 цей строк підкориговано і, якщо відповідний закон набуде чинності, сплатити ПДФО і ВЗ потрібно буде протягом 10 робочих днів після отримання ППР.

Підказка! Інформацію про реквізити банківських рахунків для сплати податків можна знайти на сайті ДПС у розділі «Бюджетні рахунки» (<https://tax.gov.ua/byudjetni-rahunki>).

А коли можна чекати повернення сум ПДФО із бюджету?

Суму, яка повинна бути повернута платникові податку, або зараховують на його банківський рахунок, відкритий у будь-якому комерційному банку, або надсилають поштовим переказом за адресою, зазначеною в декларації. Це робиться **протягом 60 к. д. після надходження декларації** (п. 179.8 ПК).

Коли без декларації можна обійтися, а коли – ні

У таблиці ми навели інформацію про те, хто не повинен подавати декларацію за підсумками 2019 року, кого не мине ця доля, а хто, можливо, сам захоче пройти цей шлях.

№ з/п	Категорія фізосіб	Норма ПК
1	2	3
Декларацію не подають		
1	Фізособи, чий обов'язок із подання декларації вважається виконаним. Це особи, які протягом 2019 року отримували доходи: <ul style="list-style-type: none"> – від податкових агентів*, якщо такі доходи відповідно до розд. IV ПК не підлягають включенню до складу загального місячного (річного) оподаткованого доходу фізособи; – виключно від податкових агентів незалежно від виду та розміру доходу, крім випадків, прямо передбачених розд. IV ПК**; – від продажу (обміну, дарування) майна, якщо при нотаріальному посвідченні цих правочинів були сплачені ПДФО і ВЗ***; – у вигляді спадщини (подарунків), які обкладаються податком за нульовою ставкою**** та/або за якими ПДФО і ВЗ були сплачені до нотаріального оформлення таких правочинів відповідно до п. 174.3 ПК 	П. 179.2
<p>* Згідно з пп. 14.1.180 і п. 18.1 ПК податковим агентом буде підприємство або самозайнята фізособа, які при виплаті (нарахуванні) доходу звичайній фізособі зобов'язані розраховувати суми ПДФО і ВЗ, утримувати їх із суми нарахованого (виплаченого) доходу та перераховувати до бюджету від імені та за рахунок фізособи.</p> <p>** Мається на увазі, що податкові агенти, які нараховують (виплачують) вам зарплату, винагороду за цивільно-правовим договором (далі – ЦПД) або орендні платежі, самі повинні утримувати ПДФО і ВЗ із цих виплат і перераховувати їх до бюджету. Тому свою функцію податкові агенти вже виконали: інформацію про ваші доходи та про утримані із цих доходів ПДФО (ВЗ) податківці отримали, суми податку та збору надійшли до бюджету, а значить, за такими доходами вам не потрібно самостійно подавати декларацію до органу ДПС.</p> <p>*** Також декларація не подається, якщо ви отримали дохід від продажу (обміну) майна, звільнений від оподаткування (наприклад, один раз на рік був проданий легковий автомобіль). Правда, це можливо тільки у випадку, якщо інші підстави для її подання відсутні. Про це податківці не забудуть повідомити до ЗІР (категорія 103.24).</p> <p>**** За нульовою ставкою обкладаються об'єкти спадщини (подарунки), отримані, зокрема, від рідних першого та другого ступеня споріднення (пп. 174.2.1 ПК). До членів родини фізособи першого ступеня споріднення відносяться батьки, чоловік або дружина, діти, у т. ч. усиновлені, другого ступеня споріднення – рідні брати та сестри, бабуся й дідусь із боку матері та з боку батька, онуки (пп. 14.1.263 ПК).</p>		

1	2	3
2	<p>Фізособи, які звільняються від обов'язку подавати декларацію незалежно від виду та суми отриманих доходів. Це:</p> <ul style="list-style-type: none"> – малолітні/неповнолітні або недієздатні особи, які знаходилися на повному утриманні інших осіб (у т. ч. батьків) та/або держави станом на кінець 2019 року*; – особи, які перебувають під арештом або є затриманими та засудженими до позбавлення волі, перебувають у полоні або ув'язненні на території інших держав станом на кінець строку подання декларації (тобто станом на 30.04.20 р.); – особи, які знаходилися в розшуку станом на кінець 2019 року; – особи, які проходили строкову військову службу станом на кінець 2019 року 	П. 179.4
<p>* За таких фізосіб заповнюють і подають декларацію батьки (усиновителі), опікуни (піклувальники) (п. 99.2, 179.6 ПК), вони ж сплачують ПДФО і ВЗ до бюджету.</p>		
Декларацію зобов'язані подати		
3	<p>Фізособи, які отримують доходи в 2019 році (прибуток), які не підлягають оподаткуванню при їх нарахуванні або виплаті, але й не звільнені від оподаткування (тоді фізособа зобов'язана самостійно включити суму таких доходів до свого загального річного оподаткованого доходу та подати декларацію). Це, наприклад:</p> <ul style="list-style-type: none"> – винагорода та інші виплати, нараховані (виплачені) за ЦПД, укладеним із фізособою – платником єдиного податку четвертої групи (пп. 164.2.2 ПК); – сума заборгованості за ЦПД, за якою минув строк позовної давності, якщо вона перевищує 50 % місячного прожиткового мінімуму, що діє для працездатних осіб на 1 січня 2019 року, тобто 960,50 грн (1 921 грн x 50 %) (пп. 164.2.7 ПК); – дохід у вигляді основної суми боргу (кредиту), прощеного (анульованого) кредитором за його самостійним рішенням, не пов'язаним із процедурою банкрутства, до закінчення строку позовної давності. Але так потрібно вчиняти тільки у випадку, якщо сума такого доходу перевищує 25 % однієї мінімальної заробітної плати (далі – МЗП), установлені на 1 січня 2019 року, тобто 1 043,25 грн (4 173 грн x 25 %) (пп. «д» пп. 164.2.17 ПК)*; – дохід від операцій з інвестиційними активами, за винятком випадків, зазначених у пп. «а» і «б» пп. 170.2.8 ПК (пп. 170.2.1, 170.2.9 ПК). І хоча є такі операції з інвестиційними активами, при здійсненні яких податок/збір утримує податковий агент, фізособа все одно не звільняється від обов'язку подавати річну декларацію; – загальна річна сума нецільової благодійної допомоги (у т. ч. матеріальної), що перевищує граничну суму доходу для застосування податкової соціальної пільги (далі – ПСП). У 2019 році це 2 690 грн (пп. 170.7.3 ПК); – грошова цільова благодійна допомога, якщо вона не була використана протягом 12 (у випадку отримання допомоги на лікування – 24) календарних місяців, що настають за місяцем її отримання, і не повернута благодійникові до кінця строку. Виняток становить отримання ендаумента (пп. 170.7.5 ПК); – благодійна допомога, отримана особами, переліченими в пп. «б» пп. 165.1.54 ПК, якщо її сума (вартість) сукупно перевищила 500 МЗП виходячи з розміру МЗП на 1 січня 2019 року, тобто 2 086 500 грн (4 173 грн x 500). Ця вимога поширюється на відновлення втраченого майна та на інші потреби за переліком, визначеним постановою КМУ від 26.11.14 р. № 653 (пп. «б» пп. 170.7.8 ПК); – дохід від відчуження об'єкта нерухомості за рішенням суду про зміну власника та перехід права власності на таке майно (пп. «б» п. 172.5 ПК); – дохід від відчуження об'єкта рухомого майна за рішенням суду, третейського суду про зміну власника та перехід права власності на рухоме майно (п. 173.4 ПК) 	Пп. 168.1.3
<p>* Але про те, що борг анулюється, кредитор повинен повідомити боржника: наприклад, надіслати рекомендований лист із повідомленням про вручення або укласти відповідний договір або вручити боржникові під підпис повідомлення про прощення (анулювання) боргу.</p> <p>Особливий порядок діє за іпотечними кредитами. Згідно з пп. «д» пп. 164.2.17 ПК боржникові може бути надана розстрочка зі сплати суми податкового зобов'язання, нарахованого на суму боргу (кредиту та/або процентів), прощеного (анульованого) кредитором за його самостійним рішенням, не пов'язаним із процедурою банкрутства, до закінчення строку позовної давності. Щоб отримати таке розстрочення, боржник разом із декларацією подає до податкової заяву в довільній формі. У цій заяві слід указати суму прощеного кредитором боргу та коротко пояснити причини, за якими було надане розстрочення зі сплати задекларованої суми податкового зобов'язання. До заяви необхідно додати підтвердні документи. Суми розстрочених податкових зобов'язань боржник буде погашати рівними частинами щокварталу (до 20 квітня, до 20 липня, до 20 жовтня та до 20 грудня) протягом трьох років починаючи з року, у якому задекларовано податкові зобов'язання.</p>		

1	2	3
4	Фізособи, які в 2019 році отримували доходи не від податкових агентів (тобто від нерезидентів або звичайних фізосіб – громадян). Швидше за все, це буде: <ul style="list-style-type: none"> – дохід у вигляді негрошових подарунків, вартість яких у розрахунку на місяць перевищує 25 % МЗП, установленої на 1 січня 2019 року, тобто 1 043,25 грн (4 173 грн x 25 %), а також грошові подарунки в будь-якій сумі (пп. 165.1.39, п. 174.6 ПК). Якщо отримано дохід у вигляді подарунків, які обкладаються податком за нульовою ставкою, а також у випадку, якщо податок/збір були сплачені до нотаріального оформлення договору, обов'язок із подання декларації не виникає; – дохід від продажу власної сільськогосподарської продукції та власної продукції тваринництва в обсягах, що обкладаються ПДФО і ВЗ (пп. 165.1.24 ПК); – дохід від надання в оренду (суборенду) рухомого майна звичайній фізособі (пп. 164.2.2 ПК); – дохід від надання нерухомості в оренду (суборенду), житлове наймання (піднаймання) звичайній фізособі (пп. «а» пп. 170.1.5 ПК); – дохід у вигляді вартості успадкованого майна (коштів, майна, майнових або немайнових прав), у межах, що обкладаються податком за ненульовою ставкою, якщо із цієї вартості до нотаріального оформлення не були сплачені ПДФО і ВЗ (п. 174.3 ПК); – дохід від продажу об'єктів рухомого майна без участі податкових агентів, крім випадків, коли правочин оформлявся нотаріально та ПДФО (ВЗ) були сплачені до такого оформлення (пп. 168.2.1 ПК)*; – винагорода за роботи (послуг), виконані (надані) звичайній фізособі 	Пп. 168.2.1
	* Наприклад, ви продали рухоме майно у вигляді вантажного автомобіля через орган, що здійснює реєстрацію (переєстрацію) транспортних засобів, або через товарну біржу. Податківці в ЗІР (категорія 103.24) цю ситуацію проаналізували та повідомили: продавець зобов'язаний самостійно сплатити податок із доходу від продажу такого майна за своєю податковою адресою та подати декларацію за відповідний звітний рік.	
5	Фізособи, які в 2019 році отримували іноземні доходи*	Пп. 168.2.1, 170.11.1
	* Звертаємо увагу! Податківці роз'яснюють (ЗІР, категорія 103.13): до загального річного оподаткованого доходу фізособи-резидента не включаються нараховані, але не виплачені суми дивідендів з іноземним джерелом походження.	
6	Фізособи, які в 2019 році набули статусу резидента України. Вони зобов'язані подати декларацію незалежно від виду отриманих доходів	Пп. 170.10.4
7	Фізособи, у яких є непогашені недоплати з податку (збору). Така непогашена сума може виникнути через те, що суми доходу, нарахованого при вашому звільненні, не вистачило для утримань. Це можливо: <ul style="list-style-type: none"> – через неправомірне застосування ПСП (пп. 169.2.4 ПК); – у результаті перерахунку ПДФО (пп. 169.4.4); – через несвоєчасне повернення сум, отриманих на відрядження або під звіт (пп. 170.9.1 ПК) 	Пп. 169.2.4, 169.4.4, 170.9.1
8	Фізособи, які отримали гроші або майно (нематеріальні активи) як хабар, у результаті розкрадання або виявлення скарбу, не зданого державі згідно із законом, у сумах, визначених обвинувальним вироком суду незалежно від призначеного ним заходу покарання	Пп. 164.2.12
Декларацію подавати не обов'язково, але можна скористатися правом такого подання		
9	Фізособам, які прагнуть: <ul style="list-style-type: none"> – повернути зайво сплачені протягом 2019 року суми податку*; – скористатися правом на податкову знижку (пп. 166.1.2 ПК) 	П. 166.1, 172.6, 176.1
* Наприклад, до нотаріального посвідчення договору купівлі-продажу квартири, як це вимагає пп. «а» п. 172.5 ПК, ви сплатили до бюджету ПДФО. Однак у подальшому нотаріальні дії не були здійснені. Згідно з п. 172.6 ПК, на підставі поданої декларації та підтвердних документів про сплату ПДФО ви можете претендувати на повернення зайво сплачених сум (ЗІР, категорія 103.21).		

Не забудьте! Фізособи-підприємці, які знаходяться на загальній системі оподаткування, повинні були подати декларацію про доходи контролюючому органу за місцем своєї податкової адреси протягом 40 к. д. після закінчення року. За 2019 рік декларацію слід було подати **не**

пізніше 10.02.20 р. (докладніше див. «БАЛАНС», 2020, № 4, с. 12). У цій декларації вказуються авансові платежі з податку (збору) (п. 177.5 ПК).

Також цю декларацію подають фізособи, які займаються незалежною професійною діяльніс-

тю (п. 178.4 ПК). Тут уже строки такі самі, як для звичайних фізосіб (громадян), тобто у 2020 році **не пізніше 30.06.20 р.** (див. також повідомлення

ГУ ДПС в Одеській області: <https://od.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/405875.html>).

ВИСНОВКИ

Податківці бажають бачити декларацію про доходи за 2019 рік, складену за новою формою (хоча вона з'явилася тільки в 2019 році й за нормами ПК її потрібно застосовувати починаючи зі звітності за 2020 рік).

Громадяни, а також особи, які провадять незалежну професійну діяльність, повинні подати таку декларацію податківцям за місцем своєї реєстрації не пізніше 30.06.20 р. Якщо декларація подається лише для отримання податкової знижки, її можна подати до кінця поточного року (тобто по 31.12.20 р. включно).

Декларацію можна подати засобами електронного зв'язку. Для цього слід скористатися сервісом «Електронний кабінет» на сайті ДПС (<https://cabinet.tax.gov.ua>).